

sak. U Večernjem listu od 21. ožujka piše: "U narodu postoji vjerovanje da je najbolja travarica od prirodne rakije lozovače i sasjeckana korijena maslačka pa su takvu rakiju travari nazvali maslačkovica." To znači da su napravili naziv za novu rakiju sufiksom *-ica*, što opet znači određenu prednost toga sufiksa i u nazivu *šljivovica*.

Bilo bi zanimljivo da se zadržimo na svim nazivima kojima bi dobro došao koji komentar, ali zadržat ću se samo na nazivu *vinjak*. Kao što se vidi, on je pojedinačan, a dobio je svoje ime kad je naziv *konjak* bio zabranjen. Naime Francuzi su svoje piće dobiveno destilacijom vina nazvali *cognac* po gradu Cognac gdje se počeo proizvoditi. I druge su zemlje počele proizvoditi konjak i tako ga zvati pa i Hrvatska, a kad su Francuzi zakonom zaštitili svoj naziv, više se nije smio upotrebljavati za isto takvo piće nefrancuske proizvodnje. Hrvati su prema *konjak* napravili *vinjak*, da naziv bude što bliže izvorniku i svomu sadržaju iako smo već prije imali za taj pojam svoju riječ *vinovica*, koju je smislio Šulek i koja se već upotrebljavala: *Djevojka mu je trla vinovicom čelo* (Ivo Kozarčanin, *Tihi putovi*, Zagreb, 1939., str. 119.) I taj primjer samo potvrđuje da je najnormalnije u stilski neutralnoj upotrebi dati prednost riječima *šljivovica* i *komovica*.

Stjepan Babić

NAZIVI ZA DJEČJE PJESMICE I RITMIČKE IGRE

Profesorica Ivana Herljević bavi se dječjim pjesmicama i igrama i htjela bi za neke pjesmice koje prati pokret i igra, naći dobre nazive pa pita koje da odabere. Spomenula je riječi *cupaljka*, *cupkalica*, *hopsalica*, *gegalica*,

tapšalica i *tašunaljka*. *Gegalica* joj je kad se djeca međusobno obuhvate i njišu lijevo desno, *gegaju*, *hopsalica* kad majka dijete podiže i spušta gore-dolje, *hopsa*, *tašunaljka* kad djeca plješću, tašunaju. Kaže da joj se one na *-aljka* baš ne sviđaju.

Kad pogledamo u rječnike, ne ćemo naći ni jednu od tih riječi. Našao sam jedino *gegaljka*, ali u značenju ljuljačka.

Kad pogledamo tvorbu riječi, onda vidimo da bi mogle biti tvorene sufiksom i *-aljka* i *-lica*. Na pitanje zašto *-lica*, a ne *-alica*, odgovor se može naći u mojoj Tvorbi riječi, ali ću osnovno ovdje reći. Sufiks je *-lica* normalan i plodan sufiks, a *-alica* samo izniman.

Sufiksom *-aljka* najčešće se tvore jednostavne sprave: *brizgaljka*, *čegrtaljka*, *klizaljka*..., i vrste zagonetaka: *dopunjaljka*, *ispunjaljka* *ispuštaljka*..., a tek nekoliko riječi bliskoga značenja značenju koje pitačica želi, kao što je *nabrajaljka*, *naricaljka*, *tužaljka* (vrste pjesama), ali nekoliko takvih riječi ima izvedenih i sufiksom *-lica* kao što su *pitalica*, *poštapalica*, *rugalica*. Zato je samo na temelju toga teško naći pravo rješenje.

Kad pogledamo cjelinu te tvorbe, vidimo da je i sufiks *-lica* plodan u izvedenicama koje znače napravu pa je jasno da ima i usporednica sa sufiksom *-aljka*, ali je razlika u tome što su izvedenice sufiksom *-aljka* ograničene na osnove glagola V. vrste (-ati) i znače jednostavniju napravu i u tom su značenju običnije nego izvedenice sufiksom *-lica*. Kako ima mnogo imenica sa *-aljka* koje znače to i vrste zagonetaka, to smeta značenju koje profesorica želi pa joj jezični osjećaj dobro govori da joj se imenice na *-aljka* za njezine potrebe ne sviđaju. Kad razmotrimo i druge razloge, mislim da bi najbolje bilo da se novi nazivi izvedu sufiksom *-lica*, a to znači *cupkalica*, *hopsalica*, *gegalica* i

tašunlica. Naime, toj posljednjoj riječi dao bih prednost pred tapšalicom jer tapšati znači "udarati rukom o ruku u znak dopadanja i odobravanja i ritmičkoga ponavljanja", zatim "udarati koga po rame-nu ili leđima u znak srdačnosti i maže-nja", a to je povezano s odraslim ljudima ili životinjama (*tapšati konja po vratu*), a tašunati je povezano samo s djecom zabavljajući dijete udarajući njegovim dlanom o dlan ili ga učeći da to samo radi i pri tome govoriti *tašun, tašun*. Iz djetinjstva se sjećam pjesmice: *Tašun, tašun, ta-nana, i svilena marama, na marami še-ćera da mi dijete večera*.

To sam napisao i poslao gđi Herljević na mišljenje kad me ona upozorila na Sla-venku Halačev, urednicu u Školskoj knjizi, a ona na knjigu Milana Crnkovića, *Hrvat-ske malešnice*, dječje pjesme. U njoj M. Crnković nabraja uobičajene nazive za takve pjesme, a među njima prevladavaju upravo nazivi izvedeni sufiksom *-lica*: *ba-jalice, brojalice, razbrajalice, nabraja-lice, tepalice, pitalice, rugalice, igralice, cupkalice, hincalice, izmišljalice, zami-šljalice, oponašalice, dodirivalice i nago-milavalice*. Dakle, cijela kategorija tih naziva tako da mogu ući i u tvorbu riječi kao posebna brojna kategorija

Stjepan Babić

JE LI OGLEDALO DOBRA HRVATSKA RIJEČ?

Odavno osjećam da u zraku visi pitanje nad riječju ogledalo. Sve neka sumnja u nju. A onda mi kolega Vratović postavi izravno pitanje: je li ogledalo dobra hrvatska riječ, ili je to samo zrcalo, ili je dobro i ogledalo samo što je jedna od njih bolja.

Do toga pitanja nisam znao izriče li se u priručnicima sumnja u koju od njih, još manje zašto, a sada kad je pitanje postavljeno, sad sam pogledao u priručnike i u nekima našao opravdanje za sumnju.

Najprije sam pogledao u nezaobilazno-ga Brodnjaka i našao da riječ ogledalo znakom > upućuje na zrcalo, ali uz ogle-dalo daje i broj 7, a sedmica tu malo što kaže jer u objašnjenju brojčanih simbola piše: "Srpska odnosno hrvatska riječ ili tu-đica uz koju u hrvatskomu postoji i druga stilski neobilježena riječ (*upotreba – upo-raba, materija – tvar, legura – slitina*)."

Budući da i po Brodnjaku ogledalo može biti i hrvatska riječ i uz nju još je-dna stilski neutralna riječ, zrcalo, prema *upotreba – uporaba*, koje su obje stilski neutralne, to znači da su i ogledalo i zr-calo obje dobre pa se mogu slobodno upotrebljavati, a kad je tako, nije taj par trebalo ni navoditi.

Kad tako Brodnjak, onda možemo pret-postaviti da su i drugi posumnjali u ogle-dalo pa vjerojatno zato u Hrvatskome je-zičnome savjetniku piše:

ogledalce > malo zrcalo, zrcalce
ogledalo > zrcalo,

da zbrku sa *ogledati se* i ne spominjem jer bi nas daleko odvela od pitanja. Kako je Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje to opširno djelo izdao na prečac, autori nisu stigli mnoge probleme posebno pro-učavati, nego su se oslanjali na opće su-dove prije njih. A ti sudovi često nisu bili dobri jer nisu dovoljno utemeljeni ili su temeljeni na jezičnome osjećaj, a on za znanstvene ocjene nije dobar jer lako mo-že prevariti.

U *Malome jezičnome priručniku* Gor-dane Linke, Zagreb, 1992., u stupcu do-bro, stoji zrcalo, a u *nije dobro ogledalo**, a za zvjezdicu piše: "Zvjezdica (*) kraj